

Περιοδικὰ Ἀνάλεκτα

Journal for Early Christian Studies, τόμ. 28 (Καλοκαίρι 2020)

Τὸ δεύτερο τεῦχος γιὰ τὸ τρέχον ἔτος τῆς περιοδικῆς ἔκδοσης, ποὺ ἐκδίδεται μὲ πρόνοια καὶ εὐθύνη τῆς North American Patristic Society (NAPS), ἀνοίγει μὲ μία μελέτη τῆς Elisabeth Klein ποὺ ἐντάσσεται στὸ γνωστικὸ ἀντικείμενο τῆς ἀγιολογίας ὑπὸ τὸν τίτλο: “Perpetua, Cheese, and Martyrdom as Public Liturgy in the Passion of Perpetua and Felicity” [σσ. 175-202]. Στὸ ἀξιόλογο ἀπὸ πολλῆς ἀπόψεως πρῶμο ἀγιολογικὸ κείμενο, τὸ ὁποῖο ἐγράφη πρωτοτύπως στὰ Λατινικὰ καὶ εἶναι γνωστὸ μὲ τὸ ὄνομα *Μαρτύριον τῆς Περπετούας καὶ τῆς Φηλικητάτης*, περιλαμβάνεται μία διήγηση σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία ἡ Περπέτουα λαμβάνει ἓνα κομμάτι τυρὶ ἀπὸ κάποιον οὐράνιο ποιμένα. Βασικὴ θέση τῆς παρουσίας μελέτης ἀποτελεῖ τὸ ἐπιχείρημα ὅτι τὸ ἐν λόγῳ τυρὶ ἔχει εὐχαριστιακὴ σημασία καὶ τὸ συγκεκριμένο ὄραμα θὰ πρέπει νὰ γίνῃ κατανοητὸ ὡς ἓνα οὐράνιο τελετουργικὸ μυήσεως, παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι δὲν φαίνεται νὰ ἀντανακλᾶται καμμία γνωστὴ λειτουργικὴ πρακτικὴ. Τόσο οἱ βιβλικὲς ἀναφορὲς ποὺ ὑπάρχουν στὸ ὄραμα ὅσο καὶ ὁ μετασχηματισμὸς τοῦ γάλακτος σὲ τυρὶ ὑποστηρίζουν, σύμφωνα μὲ τὴ σ., τὴ λειτουργικὴ ἀνάγνωση τοῦ κειμένου. Συμπερασματικὴ κατάληξη τῆς μελέτης ἀποτελεῖ ἡ πρόταση τῆς κατανόησης τοῦ κειμένου τοῦ Μαρτυρίου συνολικὰ ὡς πράξεως μὲ χαρακτηριστὰ δημόσιας λειτουργίας.

Ἀκολουθεῖ ἡ μελέτη τοῦ Robert Edwards μὲ τίτλο: “Healing Despondency with Biblical Narrative in John Chrysostom’s Letters to Olympias” [σσ. 203-231], ἡ ὁποία ἐστιάζει στὶς ἐρμηνευτικὲς προσεγγίσεις τοῦ Χρυσοστόμου ὅπως αὐτὲς ἀναπτύσσονται στὶς περίφημες ἐπιστολὲς τοῦ πρὸς τὴν διακόνισσα Ὀλυμπιάδα σχετικὰ μὲ τὸ θέμα τῆς καταπολέμησης τοῦ αἰσθήματος τῆς ἀθυμίας. Ὁ ἱερὸς πατὴρ συγκεντρώνει ἓνα σύνολο βιβλικῶν διηγήσεων μὲ σκοπὸ νὰ δημιουργήσῃ μία στέρεη ἀφηγηματικὴ δομὴ ποὺ θὰ ἀντανακλᾷ τὸν χαρακτηριστικὸ τρόπο ἐπέμβασης τοῦ Θεοῦ ἐνώπιον τῶν δοκιμασιῶν τῶν ἁγίων. Μὲ ἄλλα λόγια, προσπαθεῖ νὰ ὑποστηρίξῃ ὅτι ὁ Θεὸς ἐπιτρέπει οἱ δοκιμασίαι πρὸς τοὺς ἁγίους νὰ φθάσουν στὴν κορύφωσή τους πρὶν ἐπέμβῃ μὲ δραστικὸ τρόπο πρὸς κατευνασμὸ καὶ παρηγορία τῶν ἁγίων. Μέσα λοιπὸν ἀπὸ τὴν ἐπαναλαμβανόμενὴ παράθεση βιβλικῶν προτύπων ὅπως ὁ Ἰωσήφ, ὁ Ἰώβ, οἱ Τρεῖς Παῖδες τῆς Βαβυλώνας, ὁ Λάζαρος τῆς παραβολῆς τοῦ πλουσίου καὶ μέσα ἀπὸ τὴν ἐπαναφήγηση τῶν συγκεκριμένων διηγήσεων ἀπὸ πλευρᾶς τοῦ Χρυσοστόμου σὲ συνδυασμὸ μὲ κρίσεις ποὺ σχετίζονται μὲ τὸν *Βίον* τῆς Ὀλυμπιάδος, ἐπιτυγχάνεται ὁ τελικὸς στόχος ποὺ δὲν εἶναι ἄλλος ἀπὸ τὴ θεραπεία τῆς ἀθυμίας. Ἡ ἰδιαίτερη συμβολὴ τῆς συγκεκριμένης μελέτης ἔγκειται στὴν ἀνάδειξη τῆς σχέσεως μεταξὺ τῆς ἀγιογραφικῆς ἀφήγησης καὶ τῆς ψυχολογικῆς ὑποστήριξης στὴ σκέψη τοῦ Χρυσοστόμου.

Ἡ ἐπόμενη κατὰ σειρά μελέτη ἀνήκει στὸν Byron MacDougall καὶ φέρει τὸν τίτλο: “Hierotheus at the ‘Dormition’: Pseudo-Dionysius on His Teacher’s Rhetorical Performance in *On Divine Names*” [σσ. 233-253]. Στὸ τρίτο κεφάλαιο τοῦ ἔργου *Περὶ Θεῶν Ὀνομάτων*, ποῦ ψευδῶς ἀποδίδεται στὸν Διονύσιο τὸν Ἀρεοπαγίτη, ὑπάρχει μία διήγηση ποῦ ὑποτίθεται ὅτι ἀφηγεῖται ὁ ἴδιος ὁ Διονύσιος, στὴν ὁποία ἀνακαλεῖ στὴ μνήμη του πῶς αὐτὸς καὶ ὁ Ἱερόθεος, τὸν ὁποῖον ὀνομάζει δάσκαλό του, συμμετείχαν σὲ μία θαυματουργικὴ συγκέντρωση τῶν Ἀποστόλων. Ἐκεῖ οἱ Ἀπόστολοι ξεκίνησαν σὲ μία ἐκστατικὴ κατάσταση νὰ ἀπαγγέλλουν ὕμνους, μία διαδικασία στὴν ὁποία διακρίθηκε ἰδιαιτέρως ὁ Ἱερόθεος. Τὸ ἂν αὐτὴ ἡ σκηνὴ ἀναφέρεται ἢ ὄχι στὴ συγκέντρωση τῶν Ἀποστόλων στὸν κήπο τῆς Γεθσημανῆ γιὰ τὴν Κοίμηση τῆς Θεοτόκου ἀποτελεῖ ἀντικείμενο συζήτησης μεταξὺ τῶν εἰδικῶν. Ἡ συγκεκριμένη μελέτη ἀποφεύγει νὰ ὑπείσθῃ στὴ συζήτηση αὐτὴ καὶ ἐστιάζει περισσότερο στὴν περιγραφή τοῦ Ἱεροθέου ὡς ἐρμηνευτῆ καὶ ἐκτελεστῆ ὕμνων, καθὼς καὶ στὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖον ὁ Διονύσιος περιγράφει τὸν δάσκαλό του σύμφωνα μὲ τὴν παράδοση τῆς πανηγυρικῆς ρητορικῆς κατὰ τὴν Ὑστερὴ Ἀρχαιότητα καὶ ἰδιαιτέρως μὲ τὸ παράδειγμα τῶν Καππαδοκῶν πατέρων. Ἡ ἐκστατικὴ κατάσταση στὴν ὁποία περιέρχεται ὁ Ἱερόθεος εἶναι δομημένη πάνω στὸ πρότυπο τῆς ἀναπαράστασης τῶν ρητόρων, ποῦ φανερώνει τὸ πάθος ποῦ βιώνουν ὡς ἀνταπόκριση στὰ θέματα ποῦ πραγματεύονται στὶς ὁμιλίες τους. Ἡ πρόσληψη τοῦ Ψευδο-Διονυσίου ἀπὸ τὴν πρώιμη Βυζαντινὴ γραμματεία, ὅπως αὐτὴ περιγράφεται γιὰ παράδειγμα στὶς τρεῖς ὁμιλίες τοῦ Ἀνδρέα Κρήτης στὴν Κοίμηση τῆς Θεοτόκου, ἀναδεικνύει αὐτὴν τὴν πτυχὴ τῆς περιγραφῆς τοῦ Ἱεροθέου ὡς ἐρμηνευτῆ ὕμνων καὶ ἀναγνωρίζει τὴν ἐρμηνεία του ὡς ἔκφραση πανηγυρικῆς ρητορικῆς γιὰ τὴν μετάδοση τοῦ πάθους.

Ἐν συνεχείᾳ, μὲ τὴν εἰκονογράφηση τῆς Κοπτικῆς Μονῆς Deir al-Surian στὴν περιοχὴ Wadi al-Natrun τῆς Αἰγύπτου καταπιάνεται ἡ Susan R. Holman στὴ μελέτη τῆς ὑπὸ τὸν τίτλο: “Doctors in the Choir: Healing Embodiment and Ingestion in Early Church Space” [σσ. 255-282]. Πιὸ συγκεκριμένα, θέμα τῆς μελέτης ἀποτελεῖ ἡ ἀναπαράσταση τῶν «ἀναργύρων» ἀγίων ἰατρῶν ὅπως σώζεται σὲ τοιχογραφίες ποῦ χρονολογοῦνται περὶ τὸν 8ο αἰ. ἐντὸς τοῦ παρεκκλησίου τῆς Θεοτόκου στὸ καθολικὸ τῆς Κοπτικῆς Μονῆς. Δεδομένου ὅτι μέχρι σήμερα δὲν ἔχουν ἀνακαλυφθεῖ ἐνδείξεις καὶ στοιχεῖα ποῦ θὰ πιστοποιοῦσαν τὴν ὑπαρξὴ ἐνὸς θεραπευτηρίου ἐντὸς τῆς Μονῆς, ἡ σ. ὑποστηρίζει τὴ θεολογικὴ καὶ θεραπευτικὴ νοσηματοδότηση τοῦ συγκεκριμένου εἰκονογραφικοῦ προγράμματος σὲ σχέση μὲ τὴν περὶ ἀφθαρτοδοκητισμοῦ διδασκαλία τοῦ Ἰουλιανοῦ Ἀλικαρνασσέως καὶ τῆς σχετικῆς ἔριδας, καθὼς ἀφορᾷ τὴν ἱαματικὴν πρόσληψη τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, τὴν εὐχαριστιακὴν θεολογία, τὴν εὐπάθεια καὶ τὴ φθαρτότητα τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος. Μία σύντομη συγκριτικὴ προσέγγιση μεταξὺ τοῦ παρεκκλησίου τῶν Ἀναργύρων στὴ Ρώμη καὶ ἐνὸς σπηλαιώδους παρεκκλησίου στὴν Αἴγυπτο ὑποδεικνύει ὅτι τὸ εἰκονογραφικὸ πρόγραμμα τῶν ἀναργύρων ἰατρῶν στὸ Deir al-Surian δὲν εἶναι μοναδικὸ στὴ λειτουργικὴ ἀρχιτεκτονικὴ τῆς Ὑστερῆς Ἀρχαιότητος.

Ἡ ἐπόμενη μελέτη μὲ τίτλο: “Patristics and Late Antiquity: Partners or Rivals?” [σσ. 283-302] ἀνήκει στὴν ἐμβληματικὴ μορφή τῶν βυζαντινῶν σπουδῶν Averil Cameron καὶ ἀποτελεῖ στὴν οὐσία τὸ περιεχόμενο διαλέξεως ποῦ ἔδωσε τὸ

2018 στὴ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ὁξφόρδης. Τὸ θέμα μὲ τὸ ὁποῖο καταπιάνεται ἡ διακεκριμένη βυζαντινολόγος ἀφορᾷ τὴ σχέση μετὰξὺ τοῦ πεδίου τῶν λεγομένων Πατερικῶν Σπουδῶν ἢ ἄλλως τῆς Πατρολογίας καὶ τοῦ σχετικὰ πρὸ πρόσφατου πεδίου τῶν σπουδῶν τῆς Ὑστερῆς Ἀρχαιότητος καὶ τοῦ πρῶμου Χριστιανισμοῦ. Συχνὰ παρατηρεῖται τὸ φαινόμενο οἱ ἐκπρόσωποι τῶν τελευταίων πεδίων νὰ λαμβάνουν σοβαρὰ ὑπ' ὄψιν καὶ νὰ καταπιάνονται μὲ τὶς μελέτες καὶ τὰ πορίσματα τοῦ πρώτου, ἐνῶ τὸ ἀντίθετο εἶναι σπανιώτερο. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ ἡ σ. δὲν παραλείπει νὰ τονίσει τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο οἱ μελέτες τῆς Ὑστερῆς Ἀρχαιότητος τείνουν νὰ ἀμφισβητοῦν καὶ νὰ ἀναιροῦν τὰ πορίσματα τῆς Πατρολογίας καὶ θέτει τὸ ζήτημα τῆς διεπιστημονικότητος καὶ τὴν ἀνάγκη μιᾶς πρὸ στενῆς συνεργασίας μετὰξὺ θεολογικῶν καὶ θρησκευτικῶν προσεγγίσεων.

Ἐπειτα ὁ Peter W. Martens παρουσιάζει μὲ τρόπο ἀναλυτικὸ καὶ κριτικὸ στὴ μελέτη του: “The Modern Editions of *Peri Archon*” [σσ. 303-331] τὴν ἐκδοτικὴ παράδοση ποὺ γνώρισε τὸ ἔργο *Περὶ Ἀρχῶν* τοῦ Ὀριγένους ἀπὸ τὴν πρώτη ἔντυπη ἔκδοση τοῦ 1512 ἀπὸ τὸν Jacques Merlin μέχρι καὶ τὴν πρὸ πρόσφατη ἀπὸ τὸν John Behr (Oxford University Press) τὸ 2017.

Τὸ τεῦχος ὁλοκληρώνεται μὲ τὴν καθιερωμένη παρουσίαση τῶν πρόσφατων μονογραφικῶν ποὺ ἀφοροῦν τὸν πρῶμο Χριστιανισμὸ καὶ τὴν Ὑστερὴ Ἀρχαιότητα.

Νικόλαος Κουρεμένος

Rassegna di Teologia, τεῦχ. 2 (2020)

Στὴν πρώτη εἰσαγωγικὴ μελέτη τοῦ δευτέρου τεύχους γιὰ τὸ 2020 τοῦ δελτίου *Rassegna di Teologia*, ὁ Rocco Pititto μὲ τὴ μελέτη του ὑπὸ τὸν τίτλο: «Γιὰ μία θεολογία τῆς φιλοξενίας στὸν χῶρο τῆς Μεσογείου τὴν ἐποχὴ τοῦ κορωνοϊοῦ. Ἡ ὁδὸς τῆς σωτηρίας τοῦ π. Francesco Mottola» («Per una teologia dell'accoglienza nel contesto del Mediterraneo ai tempi del coronavirus. La via alla santità di don Francesco Mottola») σημειώνει πῶς οἱ λέξεις καὶ οἱ πράξεις τοῦ π. Francesco Mottola συνδυάζονται μετὰξὺ τους γιὰ νὰ ἀναδείξουν τὸ παράδειγμα μιᾶς θεολογίας τῆς φιλοξενίας στὸν χῶρο τῆς Μεσογείου. Ἡ φροντίδα καὶ τὸ ἐνδιαφέρον πρὸς τοὺς ἄλλους γίνονται ἡ ἔκφραση μιᾶς θεολογικῆς πρακτικῆς, ποὺ βρῖσκει τὸ μοντέλο ἀναφορᾶς τῆς στὴ μορφὴ τοῦ Σαμαρείτη. Οἱ ἀποδέκτες αὐτῆς τῆς πρακτικῆς εἶναι οἱ ἔσχατοι καὶ οἱ περιθωριοποιημένοι. Ἡ ἀποκατάσταση τῆς ἀξιοπρέπειάς τους ὡς παιδιῶν τοῦ Θεοῦ εἶναι καθήκον μιᾶς Ἐκκλησίας ποὺ εἶναι σέ «ἔξοδο», ἀνοιχτὴ στὸ κόσμος. Σὲ αὐτὸ τὸ θεολογικὸ ὄραμα ὑπάρχουν ἐκπληκτικὲς ὁμοιότητες μετὰξὺ τῆς διδασκαλίας τοῦ πάπα Φραγκίσκου καὶ αὐτοῦ τοῦ π. Mottola.

Ἐν συνεχείᾳ, ὁ Armando Nunges μὲ τὴ μελέτη του ὑπὸ τὸν τίτλο: «Ἡ μεταμόρφωση τοῦ ἀνθρώπου... καὶ τῆς θεολογίας» («Metamorfosi dell'umano... e della teologia?») ἀναφέρει πῶς τὰ διαφορετικὰ πλαίσια στὰ ὁποῖα ἐμφανίζονται παράγοντες ριζικῆς μεταμόρφωσης τοῦ ἀνθρώπινου δυναμικοῦ δείχνουν πῶς ἀκόμη καὶ ἡ θεολογία πρέπει νὰ μεταμορφωθεῖ, ξεκινώντας ἀπὸ μία προσέγγιση τοῦ ἔσχατολογικοῦ τῆς

ορίζοντα, μέσω του οποίου θα μπορέσει να ανακαλύψει ξανά ένα προφητικό όραμα για τη σύγχρονη ανθρωπότητα.

Έπειτα ο Mario Imperatori με το άρθρο του: «Η γαμήλια συγκρότηση του ανθρωπίνου προσώπου μεταξύ Γραφής, Παράδοσης και μετανεωτερικής συνάφειας» («La struttura nuziale della persona umana Tra Scrittura, Tradizione e contesto postmoderno») ξεκινά από τη σημασία της κατηγορίας του γάμου για να δείξει τη σχέση, στις Γραφές, μεταξύ ανθρώπου και Θεού αλλά και την επιβεβαίωση της έννοιας του ατόμου και της θεανθρώπινης σχέσεως από την Παράδοση, αν και με έναν «μη γαμήλιο» τρόπο, και προτείνει την ιδέα ότι στο σημερινό πλαίσιο της μετανεωτερικότητας, η έννοια του «γαμήλιου» ατόμου θα μπορούσε να αποτελέσει ένα ύψηλότατο σημείο μίας σύνθεσης πλούσιας σε ανθρωπολογικές προεκτάσεις.

Ακολουθεί το κείμενο του Vincenzo Anselmo υπό τον τίτλο: «Οι διηγήσεις περι των άπαρχων: το Εὐαγγέλιο της δημιουργίας. Μία ανάγνωση του Γεν. 1-2 υπό την προοπτική της όλιστικής οικολογίας» («I racconti delle origini: Vangelo della creazione. Una lettura di *Genesi* 1-2 nella prospettiva dell'ecologia integrale»). Το άρθρο προτείνει μία ανάγνωση του χωρίου Γεν. 1-2 υπό το φῶς της παπικής Ἐγκύκλιου *Laudato si'* και της προοπτικής της όλιστικής οικολογίας. Οἱ δύο ιστορίες της δημιουργίας μπορούν να μεταφέρουν ένα παγκόσμιο μήνυμα που μπορεί να θρέψει τον προβληματισμό των σημερινών ανδρῶν και γυναικῶν. Συγκεκριμένα, οἱ ἀφηγήσεις Προελεύσεως μᾶς ἐπιτρέπουν να διαβάσουμε πιὸ βαθιὰ ποιές εἶναι οἱ θεμελιώδεις δυναμικὲς τῆς σχέσεως μετὸν Θεό, μετὸν γείτονα και τὴ γῆ.

Ο Matteo Prodi με το άρθρο του: «Τρεῖς ἐπιστολὲς ἐπισκόπων γιὰ τὸν ἰταλικὸ Νότο» («Tre lettere dei Vescovi sul Mezzogiorno italiano») προτείνει ἕνα ἱστορικὸ ταξίδι, στὸ ὁποῖο μελετῶνται τρία γράμματα (τῶν ἐτῶν 1948, 1989 και 2010) ἀπὸ τοὺς Ἰταλοὺς ἐπισκόπους τῆς Νότιας Ἰταλίας. Ὁ στόχος τοῦ σ. εἶναι νὰ δεῖ ποιὰ ζητήματα ἐξακολουθοῦν νὰ βρίσκονται σὲ ἰσχὺ και παρουσιάζονται ὡς ἀπαραίτητα γιὰ μία πραγματικὴ ἀνάπτυξη τοῦ Νότου, ἀλλὰ και ποιοὶ παράγοντες δὲν εἶναι πλέον ἐπαρκεῖς και τοὺς ὁποίους ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἰταλίας πρέπει νὰ τροποποιήσει. Ὁ σ. τονίζει πὼς εἶναι ἀπολύτως ἀπαραίτητο νὰ ὑπάρξουν νέες προσκλήσεις και «κλήσεις» γιὰ ἐνεργὸ ρόλο σὲ πολιτικά και οἰκονομικά ζητήματα αἰχμῆς.

Ο Carmelo Torcivia με το κείμενό του: «Οἱ μορφὲς τῆς λαϊκῆς πίστεως ὑπὸ τὸ φῶς μῆς νέας πολιτιστικῆς ἐμβάθυνσης τοῦ Εὐαγγελίου στὴ Δύση» («Le forme della fede popolare alla luce della nuona inculturazione occidentale») ἀναφέρει πὼς οἱ μορφὲς λαϊκῆς πίστεως δὲν εἶναι καρπὸς ἀπόκλισης τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τὸ ὀρθὸ δόγμα, ἀλλὰ μᾶλλον ἀποτέλεσμα τῶν διαφορῶν μορφῶν καλλιέργειας τῆς πίστεως. Σήμερα, αὐτὲς οἱ μορφὲς ἔχουν ἀμφισβητηθεῖ και βρίσκονται σὲ κρίση λόγῳ τοῦ μοντέλου τῆς «πίστης τῆς συναίσθησης». Ὡστόσο διατηροῦν μία ζωτικότητα και γιὰ τὸ παρόν. Τὸ πρόβλημα εἶναι ἐγγενὲς στὴ σχέση που δημιουργήθηκε μετὶς συνέπειες τῆς μετανεωτερικότητας. Βρισκόμαστε μήπως σὲ μία νέα καλλιέργεια τῆς πίστεως στὸν πολιτισμὸ τῆς Δύσης;

Τέλος ὁ Giuseppe Lorizio με το άρθρο του: «*Μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοὶ* (Ματθ. 5,9). Ἡ συμβολὴ τῆς θεολογίας στὶς ἐπιστῆμες τῆς εἰρήνης» («*Beati gli operatori di pace*» (Mt 5,9). Il contributo della Teologia alle Scienze della Pace») σημειώνει

πώς, ενώ οι άνεμοι του πολέμου όποιουδήποτε είδους δέν δείχνουν κανένα σημάδι μείωσης ή κατάπαυσης, οι έπιστήμες ειρήνης κάνουν τὰ πρώτα τους δειλά βήματα άκόμη και σέ ιταλικούς ακαδημαϊκούς κύκλους (στη Φλωρεντία, στην Πίζα, στο Ποντιφικό Πανεπιστήμιο του Λατερανού). Υπ' αυτήν την άποψη, ή θεολογία δέν μπορεί νά άμφισβητήσει τή δική της συγκεκριμένη συμβολή σέ αυτό τò γνωστικό και διεπιστημονικό πλαίσιο. Κι άν δέν σκοπεύουμε νά προτείνουμε άλλη μία «θεολογία τών άλλων», τότε ή πρόκληση τών έπιστημών ειρήνης έρχεται νά άγγίξει τήν ίδια τήν κατάσταση τής έπίγνωσης τής πίστewς, άπό τήν όποία ζητά μία ριζική μεταστροφή.

Άκολουθεί ή βιβλιοκριτική τών άκολουθών θεολογικών τίτλων: Nicola Salato, *La Chiesa nell'ontologia relazionale e trinitaria* και Marianna Esposito, *Una pratica vivente generativa di legami. Sul saggio di Emanuele Iula Nous, les fils de la deconstruction. Essai d'ethique generative*.

Τò τεύχος κλείνει με τή βιβλιοπαρουσίαση πρόσφατων θεολογικών δοκιμίων.

Urbaniana University Journal, τεύχ. 1 (2020)

Τò έπίκεντρο αυτό του πρώτου τεύχους για τò 2020 του δελτίου *Urbaniana University Journal*, διάδοχο κατάσταση του ιεραποστολικού δελτίου *Euntes Docete* του ίδιου Πανεπιστημίου, έστιάζει στις συνεισφορές που παρουσιάσθηκαν κατά τή διάρκεια τής ήμερίδας που διοργανώθηκε άπό τή Σχολή Θεολογίας του Ποντιφικού Πανεπιστημίου *Urbaniana* τής Ρώμης στις 5 Μαρτίου 2019, με τίτλο: «Η Τοπική Έκκλησία και ή ποιμαντική δράση».

Ό καθηγητής Vito Mignozzi, Πρύτανης τής Θεολογικής Σχολής τής Άπουλίας, στο κείμενό του υπό τόν τίτλο: «Η τοπική Έκκλησία: φύση και άποστολή της» («*La chiesa locale, natura e missione*») θέτει τὰ θεμέλια του προβληματισμού που άναπτύχθηκε κατά τή διάρκεια τής ήμερίδας, ή όποία άσχολήθηκε με τή φύση και τήν άποστολή τής τοπικής Έκκλησίας. Δίδοντας έμφαση σέ έναν μάλλον πρόσφατο προβληματισμό σχετικά με τήν τοπική Έκκλησία που εξέφρασε ή Β' Βατικανή Σύνοδος και ειδικά τò έκκλησιολογικό αυτής κείμενο *Lumen gentium*, ό Mignozzi άναδεικνύει κάποιες βασικές έννοιες για στοχασμό όπως: ή κατηγορία του «λαού του Θεού», ή διακονία, τὰ χαρίσματα, ή συνοδικότητα, ό κοινοτικός χαρακτήρας τής Έκκλησίας, που είναι ένα είδος έπεξηγηματικής όρολογίας, αλλά και που διαμορφώνουν τò *status quaestionis* στο όποιο στηρίζεται ή σχετική θεολογική σκέψη.

Ό καθηγητής Ambroise Atakpa τής Θεολογικής Σχολής του Ποντιφικού Πανεπιστημίου *Urbaniana* στο κείμενό του με θέμα: «Η ποιμαντική δράση: ένας θεολογικός στοχασμός» («*L'agire pastorale: una riflessione teologica*») ύπογραμμίζει πώς ή ποιμαντική ζωή τής Έκκλησίας είναι προσβάσιμη και άποτελεσματική μόνο μέσω μιας άθθεντικής θεολογικής γνώσης που ώστόσο δέν είναι άυτοσκοπός. Ό Atakpa άπεικονίζει τήν ποιμαντική δράση τής Έκκλησίας άπό τήν προέλευσή της μέχρι τή Β' Βατικανή Σύνοδο, έξετάζοντας τò κρίσιμο ζήτημα τής μεθόδου στην ποιμαντική θεολογία για μία πιο άποφασιστική ώθηση τής Έκκλησίας έναντι τών προκλήσεων του νέου ευαγγελισμού.

Τέλος, ἡ μελέτη τοῦ καθηγητῆ Francis-Vincent Anthony τοῦ Ποντιφικοῦ Πανεπιστημίου Salesiana τῆς Ρώμης στὴ μελέτη του μὲ τίτλο: «Μελετώντας τὴν πρακτικὴ τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας: μίᾳ ἐμπειρικῆ προσέγγιση» («Studiare la prassi della Chiesa locale: approccio empirico») ἐπικεντρώνεται στὸ νὰ δείξει μίᾳ ἐμπειρικῆ προσέγγιση στὴν πρακτικὴ τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας σὲ τρεῖς διαφορετικὲς γεωγραφικὲς περιοχὲς. Ὁ καθηγητῆς προχωρᾷ, μὲ βάση τὴν ἐμπειρικὴ ἔρευνα, στὴν παρουσίαση –ἀπὸ κοινωνικοπολιτικὴ σκοπιὰ– πρῶτα ἀπὸ ὅλα τῆς πρακτικῆς τῆς ἰταλικῆς ἐκκλησίας ἔναντι τοῦ φαινομένου τῆς μετανάστευσης· δεύτερον, τῆς πρακτικῆς Ἀνεξάρτητων Ἐκκλησιῶν τῆς Κένυας μέσα ἀπὸ μίᾳ περισσότερο οἰκουμενικὴ ὀπτικῆ· τρίτον, τῶν νεαρῶν χριστιανῶν, μουσουλμάνων καὶ Ἰνδουιστῶν στὴν περιοχὴ Ταμίλ Ναντοῦ τῆς Ἰνδίας μέσα ἀπὸ μίᾳ διαθρησκευτικὴ προοπτικῆ. Αὐτὴ ἡ ἀνάλυση συμβάλλει στὴν ἐξέλιξη τῆς ποιμαντικῆς δράσεως τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν.

Οἱ τρεῖς ὁμιλητὲς δὲν προέρχονται μόνον ἀπὸ τρία ἰδρύματα, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τρεῖς διαφορετικὲς ἠπείρους (ὁ Mignozzi ἀπὸ τὴν Εὐρώπη, ὁ Atakpa ἀπὸ τὴν Ἀφρικὴ καὶ ὁ Anthony ἀπὸ τὴν Ἀσία). Ἡ προέλευση καὶ οἱ σχετικὲς ἐμπειρίες τους, κατὰ κάποιον τρόπο, σημαίνουν τὸν χαρακτῆρα τῶν παρεμβάσεών τους, οἱ ὁποῖες ἀντιπροσωπεύουν τὶς ἠπείρους προέλευσης καὶ τῶν φοιτητῶν τοῦ Πανεπιστημίου Urbaniana.

Δημήτριος Κεραμιδᾶς